

Welriekende agrimonie 'rekkelijk'

Het FLORON-standpunt over herintroductie van zeldzame of bedreigde soorten is buitengewoon zorgvuldig. Het is op grond van diepgaande kennis en, zoals dat heet, na ampel beraad tot stand gekomen. Bedachtzaam - positiever kun je het niet krijgen, toch?

Nou... geen tekst zonder context. En die context is zo verontrustend, dat ik het standpunt als te defensief zou willen beschouwen. Dat is dan wel afhankelijk van hoe precies of hoe rekkelijk het standpunt geïnterpreteerd mag worden.

Eerst die context. Ons landschap verandert in razend tempo. Onze reservaten zijn vrijwel zonder uitzondering onvoldoende robuust, en daarbuiten is het bestaan voor veel kritische soorten door allerlei oorzaken al helemaal hoogst onzeker. Onze gebiedseigen flora staat onder grote druk en dat vergt gerichte zorg en bescherming, daar stáát FLORON voor. Daarbij is onze principiële houding in de basis goed, mits aangevuld met voldoende opportunisme! Ik wil dit idee graag uitwerken met een voorbeeld. Het draait erom dat kansen voor bescherming zich soms maar tijdelijk voordoen. Dat knelt met voorwaarde 6 uit het FLORON-standpunt (zie verderop in deze tekst).

Noordoost-Friesland is van oudsher een bolwerk van de **Welriekende agrimonie** (*Agrimonia procera*) een zeldzame rodelijstsoort en een letterlijk grote broer van de Gewone agrimonie (*A. eupatoria*) die in een groot deel van Nederland algemeen is, maar niet in het noorden. Welriekende agrimonie is in Nederland voor het eerst verzameld bij Oudwoude in 1841, in onze omgeving dus. Het is een soort waarover de literatuur meldt dat hij zich vaak vestigt op 'aangesneden leem'. Dat is in de praktijk meestal in wegbermen en

De meest vitale van de twee oorspronkelijke populaties Welriekende agrimonie langs de Stroobosser Trekweg, bij Westergeest.

slootkanten. En die groeiplaatsen blijken in dit land, waar werkelijk elke vierkante meter eens in de tien jaar op de schop lijkt te moeten, steeds weer kwetsbaar voor vergraving. In de jaren 70 werd de laatste populatie in de Zwagermieden opgeruimd, *collateral damage* weliswaar, maar toch. Schoolmeester Hille Veenstra in Kollumerzwaag heeft planten van die populatie gered door ze 'ex situ' - in dit geval in zijn tuin - te plaatsen.

In de jaren 80 waren er in Noordoost-Friesland nog slechts twee van de natuurlijke groeiplaatsen over, op een kilometer of zeven van elkaar, beide in de smalle wegberm van de Trekweg langs

de Stroobosser trekvaart. En beide populaties groeiden alleen aan de wegkant van de scheidingssloot, waar ze elk jaar te vroeg gemaaid werden om zaad te zetten. Nu kunnen individuen behoorlijk oud worden en ze zijn met hun stelsel van donkerbruine penachtige wortelstokken behoorlijk opgewassen tegen zelfs concurrenten als brandnetels. Maar toch, een gezonde populatie moet zich ook verjongen.

In 2011 werd er een rondweg om Buitenpost aangelegd, die noordelijk uitkomt op de Stroobosser trekweg. Daarbij werd een van de restpopulaties onvoorzien voor ongeveer een derde deel weggegraven. Maar ook: langs de nieuwe

bijgeplaatst

De bijgeplaatste planten worden niet gemaaid en kunnen rijkelijk zaad zetten.

Bloeiende planten op het talud van de scheidingssloot, het resultaat van de bijplaatsactie.

rondweg lag anderhalve kilometer aangesneden leem! Als daar binnen pakweg twee jaar zaden zouden komen, zou de populatie zich kunnen uitbreiden, zelfs aan de maaiveilige overkant van de scheidingssloot.

En hier komt dan voorwaarde 6 van het Standpunt om de hoek kijken: *De soort kan door slechte dispersie het gebied voor (...) het bijplaatsen niet op eigen kracht bereiken, en dit kan niet verbeterd of opgelost worden.* Theoretisch was het mogelijk dat die dispersie van nature plaats zou vinden. Met de provincie moest dan aangepast maaibeheer worden afgesproken, immers de planten zouden zaden moeten kunnen zetten. En dan

TIP

De **midzomerplantenjacht** in Friesland gaat over de geschiedenis van Welriekende agrimonie in onze noordoosthoek. We trekken vrijdagavond **15 juni** per auto langs een zevental plaatsen waar we zicht krijgen op de resterende wilde populaties én op de plaatsen die een rol speelden / spelen bij de beschermingsacties. Er is ook gelegenheid voor dialoog over de dilemma's van die acties. Voor plantenwerkgroepen op afstand van Friesland wil ik met alle plezier een aparte excursie afspreken in week 25. Zie voor meer informatie de activiteitenagenda op de FLORON-site.

moesten we maar hopen dat de klitachtige zaden een paar honderd meter zouden overbruggen.

Achteraf gezien heb ik voorwaarde 6 rekkelijk geïnterpreteerd: *'kan het gebied niet [binnen twee jaar, op ruime schaal] op eigen kracht bereiken'*. Ik heb in mijn tuin nazaaten van de door meester Veenstra geredde planten. Die representeren dus een naburige populatie van pakweg acht kilometer verderop.

Dat is in overeenstemming met voorwaarde 8: *De bronpopulatie voor het plantenmateriaal voor (...) het bijplaatsen is een nabijgelegen populatie met dezelfde ecologische condities, bij voorkeur binnen hetzelfde floradistrict.* Ik heb in 2012 rijkelijk zaad geogost en die in de slootaluds uitgezaaid. Dat is plaatselijk massaal ontkiemd en zo zijn er honderden exemplaren 'bijgeplaatst'. Een echte oppepper voor *Agrimonia procera* in Noord-oost-Friesland! Mogelijk denken 'preciezen' daar anders over, maar je kunt (dat is voor deze soort in de praktijk wel bewezen) later zo'n bijgeplante populatie altijd weer verwijderen. Een verloren gegane populatie kun je evenwel niet weer terughalen.

Tekst en foto's:
Gertie Papenburg